

دلایل پیروزی حزب الله در جنگ ۳۳ روزه لبنان

ایوب پورقبومی^۱

چکیده:

پیروزی حزب الله در جنگ ۳۳ روزه^۱ نقطه عطف مهمی در تاریخ جنگهای منطقه محسوب می شود. پس از جنگ کارشناسان نظامی، بویژه در فلسطین اشغالی و کشورهای غربی مشغول تحلیل مؤلفه های گوناگون این جنگ نابرابر و دستیابی به علل پیروزی حزب الله و ناکامی ارتش مجهز رژیم صهیونیستی در برابر گروه چریکی حزب الله هستند. این مقاله به برخی از مهمترین دلایل پیروزی حزب الله پرداخته است. که از جمله آنها موارد زیر توضیح داده شده است:

۱- انگیزه های معنوی و شهادت طلبی ۲- مدیریت هوشمندانه ۳- برتریهای اطلاعاتی

۴- آموزش مناسب ۵- عوامل اجتماعی و برخورداری از حمایت مردمی

کلید واژه‌ها: حزب الله لبنان، هسته های مقاومت، جنگ چریکی، آموزش،

غافل گیری و انعطاف پذیری

مقدمه

به دلیل موقعیت ژئوپولیتیک لبنان و همجواری آن با مرزهای فلسطین اشغالی، این کشور همواره در معرض تهاجمهای رژیم صهیونیستی بوده است. این رژیم در سالهای ۱۹۴۸ (آغاز تهاجم)، ۱۹۶۷ (جنگ اعراب و رژیم صهیونیستی)، ۱۹۷۸ (عملیات لیطانی)، ۱۹۸۲ (عملیات صلح)، ۱۹۹۳ (عملیات تسویه حساب)، ۱۹۹۶ (عملیات خوشه‌های خشم)، کشور لبنان را آماج حملات وحشیانه خود قرار داده

است. ۲.

رژیم صهیونیستی از ابتدای شکل گیری در سال ۱۹۴۸، بخشی از مناطق جنوبی لبنان را به اشغال خود درآورده و حتی قرارداد متارکه جنگ در سال ۱۹۴۹ نیز به این اشغالگری پایان نداد.

تجاوزگری و اشغال اراضی لبنان از سوی رژیم صهیونیستی، عموماً تحت تأثیر کشمکش با اعراب بوده و از سال ۱۹۶۷، تاکنون بارها تکرار و یکی از عوامل طولانی شدن جنگهای داخلی لبنان (۱۹۹۰ - ۱۹۷۵) نیز بوده است.

بزرگترین عملیات رژیم صهیونیستی در سال ۱۹۸۲ و با حمایت نظامی امریکا، انگلیس و فرانسه، با هدف دور کردن فلسطینیها از مرز تا عمق ۴۰ کیلومتری و نابودی ساختار نظامی سازمان آزادی بخش فلسطین بود. در این عملیات رژیم صهیونیستی تا بیروت پیشروی و این شهر را حدود ۲/۵ ماه در محاصره قرار داد و با کشتار بی‌رحمانه در اردوگاهها، از جمله صبرا و شتیلا و ایجاد رعب و وحشت، موفق به بیرون راندن نیروهای سازمان آزادیبخش فلسطین از لبنان شد. این عملیات با حمایت مستقیم امریکا، منجر به روی کارآمدن فالانژها، به عنوان دست نشاندۀ صهیونیستها و دولتی مستقل گردید و تا سال ۲۰۰۰ و خروج رژیم صهیونیستی در

مناطق جنوبی مستقر و نقش نیروی داخلی و ستون پنجم را برای این رژیم بازی می کردند. ۳.

نیروهای «مقاومت اسلامی» شاخه نظامی حزب الله، در زمان دیرکلی سیدحسن نصرالله دست کم با سه جنگ شدید ارتش رژیم صهیونیستی در سالهای ۱۹۹۳، ۱۹۹۶ و ۲۰۰۶ روبرو شدند. جنگ ۱۹۹۶ (خوشه های خشم)، به موافقتنامه مشهور «نيسان» یا آوریل و جنگ ۲۰۰۶ (۳۳ روزه) به قطعنامه ۱۷۰۱ شورای امنیت سازمان ملل منجر شد. ۴.

جنگ ۳۳ روزه و مقاومت بسیار شجاعانه حزب الله در مقابل رژیم صهیونیستی و شکست این کشور، باعث شد که مباحث جدیدی نزد تحلیل گران و سیاستمداران منطقه ای و بین المللی مطرح شود. یکی از این مباحث، به این امر مربوط می شود که دلایل پیروزی حزب الله در جنگ ۳۳ روزه چیست؟ این مقاله به دنبال پاسخی برای این پرسش و سایر سؤالات مرتبط با آن است.

عوامل معنوی

با توجه به این که عوامل معنوی نقش قابل توجهی در پیروزی حزب الله لبنان بر رژیم صهیونیستی داشت، در اینجا به برخی از این عوامل اشاره می شود:

تحقق وعده های الهی

پیروزی حزب الله لبنان بر رژیم صهیونیستی «رهاورد جهاد فی سبیل الله»^۵ بود و ارتباط معنوی آن با تعالیم مقدس اسلام و قرآن کریم در سطح بالایی است. در اینجا به مهمترین آیاتی که مؤید این موضوع هستند اشاره می شود:

خداوند در سوره آل عمران آیه ۱۳۴ می فرماید: «ای رسول به یادآور آنگاه که به مؤمنین گفتی: آیا خدا به شما مدد نفرمود که سه هزار فرشته به یاری شما فرستاده.»^۱

و در سوره بقره آیه ۲۴۹ می فرماید: «گروههای کوچکی به فرمان خدا، بر گروههای عظیمی، پیروز شدند و خداوند با صابران (استقامت کنندگان) است.»^۲

و در سوره آل عمران آیه ۱۳ می فرماید: «نشانه و آیتی از لطف خدا با شما مؤمنان این است که چون دو گروه (کافر و مؤمن) با یکدیگر روبرو شدند، گروه مؤمن که در راه خدا جهاد می کنند و گروه کافر دو برابر به چشم خود نگرند (بدین جهت کفار از اهل ایمان ترسان و گریزان شوند) و خداوند توانایی و یاری دهد به هر که خواهد و البته بدین آیت الهی اهل بصیرت اعتبار جویند.»^۳

و باز هم در سوره انفال آیه ۶۰ می فرماید: «اگر بیست نفر از شما صبور و پایدار باشند بر دویست نفر از دشمنان غالب خواهند شد و اگر صد نفر بوده بر ۲ هزار نفر از کافران غلبه خواهند کرد، زیرا آنها گروهی بی دانش اند.»^۴

و در سوره نمل آیه ۵۰ می فرماید: «و آن کافران (در قتل صالح) مکر و حيله به کار بردند و ما آنها را از جایی که هیچ نفهمیدند، سخت به کیفر مکرشان رسانیدیم.»^۵

در حالیکه قبل از جنگ، رسانه های امریکایی با قراردادن تصویر سید حسن نصرالله در کنار تصویر بن لادن استفاده تبلیغاتی می کردند، تهاجم رژیم صهیونیستی باعث شد پرچم حزب الله در بسیاری از کشورهای جهان بر دوش مردم قرار گیرد و سید حسن برای ملتها شناخته تر شود.

انگیزه های معنوی و شهادت طلبی

چند تن از رزمندگان حزب الله در مصاحبه ای با «خبرگزاری مهر» به بیان نقش انگیزه های معنوی و شهادت طلبی در پیروزی حزب الله پرداختند. جواد، رزمنده لبنانی در پاسخ به این سؤال که راز پیروزی مقاومت بر ماشین جنگی دشمن چه بود؟ گفت: ما به این آیه اعتقاد داشتیم که می گوید: «و ما رمیت اذ رمیت و لکن الله رمی». قطعاً رزمندگان در صحنه های جنگ با سلاح ایمان و شهادت حضور یافتند، اعتقاد به پیروزی و یاری خدا و توکل بر او، از عوامل اساسی سربلندی حزب الله در جنگ با رژیم صهیونیستی بود و در صحنه جنگ نیز مبارزان با همین سلاح به جنگ دشمن متجاوز رفتند. همچنین بر اساس آیه «جاء الحق و زهق الباطل، ان الباطل كان زهوقاً»، چون دشمن در طرف باطل قرار داشت و رزمندگان اسلام بر حق بودند، بنابراین حق بر باطل پیروز شد. محمد رزمنده دیگر لبنانی نیز می گوید: آنچه اسباب پیروزی حزب الله را فراهم کرد، توسل به این جمله امیرالمؤمنین (ع) بود که «مرگ در راه خدا از شیر مادر برایم شیرینتر است» رزمندگان مقاومت چون به آن چیزی که به خاطر آن می جنگیدند، اعتقاد راسخ داشتند، ذره ای ترس از صهیونیستهای متجاوز به خود راه نمی دادند.

منطق وحدت رهبری شیعی

در این جنگ بسیاری از فداییان مقاومت، غیر شیعی بودند. سید حسن نصرالله بحران اخیر را به خوبی با موضوع لبنان پیوند زده و در تمامی مراحل بحران تلاش کرد که ذره ای جدایی میان منطق مقاومت حزب الله و موضوع دفاع از لبنان به وجود نیاید. نصرالله در اوج جنگ می گفت: «اگر گروههای سیاسی لبنانی از ما انتقاد کنند، ما با آنان وارد بحث و مجادله سیاسی نمی شویم ... امریکا و غرب تلاش می کنند در میان مردم و

دولت لبنان فتنه و تفرقه ایجاد کنند، اما حزب الله نمی گذارد این توطئه اجرایی شود ... میان دولت و مقاومت، از همه نظر اتحاد به وجود آمده است.^{۱۲}

در جنگ اخیر وحدت جویی نصرالله کاملاً مورد تصدیق «امیل لحود»^{۱۳} بود و ایشان جنگ را جنگ میان لبنان و اسرائیل اعلام کرد. لحود در جمله ای نمادین اعلام کرده بود که «بدون حزب الله، لبنانی وجود نخواهد داشت».^{۱۴} سید حسن نصرالله در عین حالی که یک گروه شیعی را رهبری می نمود، در مقاومت را به روی تمامی دوستان غیر شیعی باز نگه داشته بود.

عوامل مدیریتی

در خصوص نقش عوامل مدیریتی در موفقیت حزب الله در جنگ ۳۳ روزه، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

مدیریت هوشمندانه

حزب الله با وجود آنکه می توانست جنوبی ترین شهر تحت اشغال صهیونیستها - برسبع در ۱۷۰ کیلومتری از مرز لبنان - را هدف قرار دهد، اما به تل آویو حمله نکرد. حزب الله عملاً تل آویو را به گروگان گرفته بود و از طریق آن مانع تجاوز رژیم صهیونیستی به پایتخت لبنان و نیز به حدود ۶۵ درصد از خاک کشور خود شد. از این رو در طول جنگ تنها حدود ۳۵۰ هزار لبنانی عازم سوریه شدند و نزدیک به ۱ میلیون نفر از آنان به آسانی در نقاط شمالی لبنان و نیز منطقه شرقی و شمالی بیروت اسکان یافته و زندگی کردند.

حزب الله لبنان در این جنگ «استفاده از قدرت نظامی» خود را مدیریت کرد به گونه ای که اگر ماهها می جنگید نیازی به وارد کردن جنگ افزار جدید نداشت. در مقابل رژیم صهیونیستی آنقدر بی مهابا شلیک کرد که در اواسط هفته چهارم جنگ، با کمبود شدید تسلیحات روبرو شد و از این رو فرودگاه هیرو لندن، پایگاه هوایی امریکا

در اینجریلیک ترکیه و پایتخت قطر به نقطه ترانزیت بمبهای جدید تبدیل شدند. در همان حال در پایان جنگ مشخص شد که بمبهای رژیم صهیونیستی به چریکهای حزب الله آسیب چندانی نرسانده بود، اما در مقابل تلفات نظامیان این رژیم خیلی بیشتر از تلفات حزب الله بود.^{۱۵} مدیریت حزب الله در جنگ از هوش سیاسی بالای رهبران این حزب خبر داد. چنانکه دیدیم خیلی ها منتظر بودند تا حزب الله تل آویو را آماج حملات موشکی خود قرار دهد، اما آنها در یک اقدام حساب شده به نحوی که ذکر شد از این اقدام خود داری نمودند.

تمرکز زدایی نظامی و راه اندازی هسته های مقاومت

در جنگ اخیر اگر دولتهای عربی باز هم با رژیم صهیونیستی وارد جنگ شده بودند، شاید همان اتفاق گذشته برایشان تکرار می شد و آنها بار دیگر شکست از این رژیم را تجربه می کردند. زیرا در رویارویی جنگ کلاسیک بین کشورهای عربی و رژیم صهیونیستی، این رژیم کاملاً در برتری نسبت به آنها قرار دارد، اما مشکل جدید رژیم صهیونیستی، مواجهه با نیرویی چریکی بود، که همه جا حضور داشت، اما هیچ کجا دیده نمی شد.

نظامیان رژیم صهیونیستی حدود چهار مرحله اقدام به عملیات هلی برن در جنوب لبنان و بعلبک کرده بودند، اما هنوز چتربازهای رژیم صهیونیستی روی زمین فرود نیامده بودند که نیروهای مقاومت سر رسیده و تعدادی از آنها را کشته و تعدادی را زخمی و عده ای هم فرار می کردند. این موفقیت حزب الله نشان می داد که هر منطقه ای فرماندهی و نیروی ویژه تحت امر خود را دارد و این نیروها در قالب گروههای کوچک و در مکانهای خاصی گسترش یافته و کاملاً مخفی و استار شده بودند. با هجوم نیروهای رژیم صهیونیستی به مناطق مورد نظر، چریکها از مخفی

گاهها خارج می شدند و با غافلگیر کردن نیروهای ارتش رژیم صهیونیستی آنها را متوقف کرده و شکست می دادند.^{۱۶} شاید به همین دلیل بود که رژیم صهیونیستی رسماً اعلام کرد: «هیچ ارتش قدرتمندی در جهان قادر به خلع سلاح حزب الله نخواهد بود».

استفاده تدریجی از چریکها در منطقه نبرد

استفاده تدریجی از چریکها در منطقه نبرد یکی دیگر از تاکتیکهای کارآمد حزب الله بود. به گفته سید حسن نصرالله تنها ۱۰ درصد از نیروهای جنگنده حزب الله با ارتش رژیم صهیونیستی می جنگیدند. آنها با جابجایی گروههای تازه نفس هم مانع از تخریب روانی نیروهای خود می شدند، و هم از نظر فیزیکی قدرت تحرک نیروهای خود را تا حداکثر ممکن حفظ می کردند و حداقل تلفات هم بر آنها وارد می شد. حزب الله چریکها را در گروههای محدود و در مکان و شرایط خاصی آن هم با استار کامل وارد نبرد می کرد و دشمن صهیونیستی قادر به شناسایی و سرکوب آنها نبود. حتی به اعتراف صهیونیستها آنها اشتهاً همدیگر را هدف قرار می دادند، زیرا آنها در دفاع موزاییکی حزب الله گرفتار می شدند و در حالیکه با یک گروه می جنگیدند، از نواحی دیگر هم مورد حمله قرار می گرفتند.^{۱۷}

بهره گیری مناسب از سلاح

حزب الله لبنان از نظر سلاح و مهمات در مقابل ارتش رژیم صهیونیستی کاملاً نابرابر به نظر می رسید، اما شکل پلکانی استفاده از سلاحهای حزب الله آن چنان ماهرانه صورت گرفت که از نظر روانی بافت اجتماعی رژیم صهیونیستی را به هم ریخت و تأثیراتی به مراتب بیشتر از بمبهای چند تنی و تانکهای مرکاواي رژیم صهیونیستی از خود برجای گذاشت.^{۱۸}

بهره گیری از سلاح مناسب

حزب الله تلاش نمود از مناسبترین سلاح برای مقابله با دشمن تا دندان مسلح استفاده نماید. به عنوان مثال، استفاده از موشکهای ضد زره قابل حمل مدرن که در برابر نفربرهای زرهی و وسایل شناسایی رژیم صهیونیستی از توانایی بالایی برخوردار بوده و قادر بودند در پوشش زرهی بسیار سخت تانکهای مرکاواي رژیم صهیونیستی نفوذ کنند، تأثیر قابل توجهی در پیروزیهای حزب الله داشت.

پیوستگی ضربات کوچک با حجم وسیع

در مدت ۳۳ روز جنگ، حزب الله با خونسردی تمام و بی توجه به بمبهای چند تنی رژیم صهیونیستی حتی یک روز حمله موشکی به فلسطین اشغالی را قطع نکرد و در عین حال زدن «تل آویو» را با جنگ روانی به تأخیر انداخت و فشار روانی سنگینی بر دولت صهیونیستی وارد کرد.^۲ بنابراین پرواز هزاران موشک حزب الله اگرچه خسارتی شبیه بمبهای سه تنی ارتش رژیم صهیونیستی بر روی ساختمانها ایجاد نمی کردند، اما خسارتهای ناشی از بمباران موشکی فلسطین اشغالی از سوی حزب الله چندان کمتر از خسارتهای وارده بر لبنان نبود، به ویژه اینکه ترس از حمله به رژیم صهیونیستی در میان جوانان عرب را از میان برد.

تحمیل شرایط بر دشمن

نحوه جنگیدن حزب الله در جنگ ۳۳ روزه، به گونه ای بود که آنها در گام اول ارتش رژیم صهیونیستی را مجبور می کردند نیروهایش را در مکانهای مختلفی درگیر صحنه نبرد کند. این پراکندگی، ارتباط و فرماندهی و قدرت تحرک آنها را تا حدودی ضعیف می کرد و حزب الله نیز با استفاده از چنین فرصتی ضربه های تعیین کننده ای بر نیروهای اشغالگر وارد می ساخت.^۳

عوامل اجتماعی

نکته مهم و تأثیرگذار دیگر در موفقیت حزب الله برخورداری این حزب از «حمایت مردمی»^{۲۲} بود. خدماتی که حزب الله به مردم لبنان ارائه می کند در کنار مقاومت شجاعانه رزمندگان آن در مقابل دشمن متجاوز، از آنها چهره ای محبوب نزد مردم لبنان ساخته به نحوی که تشخیص رزمندگان از مردم عادی برای دشمن بسیار مشکل بود.

«پل راجرز»^{۲۳} در بیان دلایل موفقیت حزب الله به پنج عامل؛ بومی بودن و شناخت عمیق و دقیق سرزمین خودی، برخورداری از حمایت مردمی قوی، جان نثاری و فداکاری نسبت به آرمان، آموزش کافی و سلاح مناسب اشاره می کند.^{۲۴}

عوامل آموزشی

تأثیر عوامل آموزشی در موفقیت حزب الله در جنگ ۳۳ روزه، امری غیر قابل انکار است. برای آشنایی بیشتر با این امر در اینجا به ذکر دو مورد از موارد مؤثر در این خصوص پرداخته می شود:

آموزش مناسب

رزمندگان حزب الله با توجه به آموزشهای چریکی لازم و استار و اختفای مناسب، ساعتها در کمین دشمن صبر و حوصله نموده تا از رصد ماهواره ها و دستگاههای جاسوسی دشمن در امان مانده و در موعد لازم بتوانند ضربه مناسبی بر دشمن وارد نمایند. بومی بودن و شناخت کافی محیط نیز در این راستا به نتیجه گیری لازم کمک می نمود.

توجه به دو اصل غافل گیری و انعطاف پذیری در صحنه نبود

استار مناسب نیروهای مقاومت و صبر و حوصله کافی در استقرار طولانی مدت در یک مکان و انتظار فراوان برای حضور و در نتیجه به تله افتادن دشمن، موجب

شده بود که دشمن صهیونیستی با غفلت تمام در کمین نیروهای چریکی حزب الله قرار گیرد. این نیروها با استفاده از قدرت تحرک بالا و اشکال خاصی که آرایش گرفته بودند، بهترین استفاده را از زمین می برند.^{۲۵}

عوامل اطلاعاتی

منطقه حاشیه مرزی لبنان و فلسطین اشغالی به عنوان منطقه نفوذ و منطقه احتمالی نبرد برای طرفین جنگ کاملاً شناخته شده و مشخص بود. انبارهای موشک، توان، تعداد، برد، قدرت انفجار و محل سکوهای پرتاب و مواردی از این دست، اصلی ترین نیازمندیهای اطلاعاتی رژیم صهیونیستی در طول این جنگ بود که نتوانست به آنها دست یابد. حزب الله با مدیریت بر این اطلاعات توانست همراه با وارد کردن ضربات نظامی و خسارتهای مالی و جانی به رژیم صهیونیستی، دامنه جنگ را نیز کنترل کند، به عبارت دیگر توانست، قدرت موشکی خود را به نیرویی بازدارنده و تعیین کننده در سرنوشت جنگ تبدیل کند.

زمانیکه رژیم صهیونیستی تصمیم گرفت، بیروت را بمباران کند، سیدحسن نصرالله هم متقابلاً برد موشکهای خود را تا ۳۰ کیلومتری تل آویو افزایش داد، بنابراین سران این رژیم جلسه ای تشکیل داده و هرگونه حمله به بیروت را متوقف کردند.

از سوی دیگر تشکیل جلسه های فوق سری حزب الله و حفظ ارتباطات رادیویی و تلویزیونی با مردم داخل و خارج لبنان از دیگر عوامل برتری ساز و از جمله اوج عملیات روانی در این جنگ محسوب می شد. اتکا به خداوند سبحان و بهره گیری از حمایتهای مردمی، انهدام دهها دستگاه تانک، ناوچه، بالگرد، هواپیمای جنگی، به کارگیری موشکها و مینهای پیشرفته و تلفات پایین خودی، توانایی های

حزب الله در این جنگ را به نمایش گذاشت. مین گذاری در محل پیاده شدن چتربازان ارتش صهیونیستی در منطقه «مرجعیون»، که قصد ربودن یکی از فرماندهان حزب الله را داشتند، یکی از تاکتیکهای بسیار مناسب و کارآمد حزب الله همراه با اطلاعات دقیق بود، که منجر شد برای همیشه تاکتیک اجرای عملیاتهای هلی برن و هوابرد از سوی نیروهای نظامی رژیم صهیونیستی به فراموشی سپرده شود.^{۲۶} عامل اصلی موفقیتهای حزب الله، برتری و مدیریت بر اطلاعات بود. هم به کارگیری مرحله ای و گام به گام این موشکها در برد و تعداد و هم به کارگیری عملیات روانی و تاکتیکهای بسیار مناسب و کارآمد همراه با اطلاعات دقیق توانست در بعد سیاسی و نظامی، صدمات زیادی را به رژیم صهیونیستی وارد کند.

نتیجه گیری

پس از آنکه رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۰۰ از جنوب لبنان عقب نشینی کرد، عده ای تصور می کردند که ضرورتی بر ادامه فعالیت حزب الله وجود ندارد، اما حزب الله اعلام کرد تا زمانیکه مزارع شبعا در اشغال رژیم صهیونیستی بوده و تهدیدات این رژیم متوجه شهروندان و خاک لبنان است و مسأله قدس نیز حل نشده است، مقاومت هم باقی خواهد ماند.^{۲۷}

حزب الله با پیش بینی قرار گرفتن در برابر ادامه فشار و حتی برخوردهای شدید احتمالی از جانب امریکا، رژیم صهیونیستی یا سازمان ملل، به اسارت گرفتن دو نفر از نظامیان رژیم صهیونیستی در مزارع شبعا، اعلام کرد پرونده اسرا دوباره باز می شود. بدین گونه حزب الله جبهه مخالف را در انفعال قرار داد و مجدداً ابتکار عمل را در دست گرفت. امریکا و رژیم صهیونیستی نیز که به گفته برخی تحلیل -

گران در حال برنامه ریزی برای حمله به حزب الله در آینده ای نه چندان دور بودند به همین بهانه جنگ ۳۳ روزه را کلید زدند.^{۲۸} اما نتیجه جنگ بر خلاف پیش بینهای امریکا و رژیم صهیونیستی رقم خورد.

انگیزه های معنوی و شهادت طلبی، مدیریت هوشمندانه، برتریهای اطلاعاتی، آموزش مناسب، عوامل اجتماعی و برخورداری از حمایت مردمی از جمله دلایل مهمی بودند که باعث پیروزی حزب الله بر رژیم صهیونیستی گردیدند.

- ۱- حجازی، حامد؛ یک لبنان مقاومت؛ یک اسرائیل ادعا؛ قم: انتشارات بقیه العتره؛ ۱۳۸۵.
- ۲- تنهایی، علیرضا؛ جنگ ۳۳ روزه و غیرتهای ماندگار؛ www.basirat.ir؛ ۱۳۸۶/۵/۲۲.
- ۳- راجرز، پل؛ (بی تا)؛ عواقب جنگ در لبنان؛ www.vijename.ommatnews.com؛ ۱۳۸۶/۵/۱۳.
- ۴- زارعی، سعدالله؛ (بی تا)؛ بازخوانی جنگ ۳۳ روزه؛ www.vijename.ommatnews.Com؛ ۱۳۸۶/۵/۱۳.
- ۵- سنایی راد، رسول؛ مقاومت اسلامی بزرگترین چالش بر سر راه خاورمیانه جدید؛ ماهنامه هدایت؛ شماره ۶۲؛ تهران: شهریور ۱۳۸۵.
- ۶- کرمانی، داوود؛ درسهای بر جای مانده از نبرد ۳۳ روزه؛ هفته نامه صبح صادق؛ شماره ۳۱۳.
- ۷- کوشکی، شکت افسانه شکست ناپذیری؛ نشریه الکترونیکی سنگر؛ شماره ۱۲؛ ۱۳۸۵؛ www.sangar-mag.blogfa.com.
- ۸- ولی پور زرومی، سیدحسین؛ مقاومت حزب الله در برابر ویرانگری رژیم صهیونیستی؛ آموزه ها و پیامدها؛ ماهنامه اطلاعات راهبردی؛ شماره ۳۹؛ تهران: ۱۳۸۵.
- ۹- خیرگزاری مهر، ۱۳۸۵/۶/۶.
- ۱۰- روزنامه جمهوری اسلامی ۱۳۸۵/۶/۱۲.

English References

- ۱- Hersh, Seymour (۲۰۰۶) Washington's interests in Israel's war, august ۲۱, ۲۰۰۶, [http://www.newyorker.com/archive/۲۰۰۶/۰۸/۲۱/۰۶۰۸۲۱fa_fact?](http://www.newyorker.com/archive/۲۰۰۶/۰۸/۲۱/۰۶۰۸۲۱fa_fact?Printable=true)

Internet References

- ۱- [http://ir.mondediplo.com\(۳/۲/۱۳۸۷\)](http://ir.mondediplo.com(۳/۲/۱۳۸۷)).
- ۲- [http://www.fa.wikipedia.org\(۱۱/۱/۱۳۸۷\)](http://www.fa.wikipedia.org(۱۱/۱/۱۳۸۷)).
- ۳- [http://www.sangar-mag.blogfa.com\(۰۱/۹/۱۳۸۵\)](http://www.sangar-mag.blogfa.com(۰۱/۹/۱۳۸۵)).
- ۴- www.vijename.ommatnews.com/contents/subjects/۳۳rooze.
- ۵- [http://www.basirat.ir/news.aspx?newsid=۱۱۸۹۸\(۲۲/۵/۱۳۸۶\)](http://www.basirat.ir/news.aspx?newsid=۱۱۸۹۸(۲۲/۵/۱۳۸۶)).

ghayoomi@gmail.com.^۱

- ۲- حجازی، حامد؛ یک لبنان مقاومت؛ یک رژیم صهیونیستی با ادعا ص ۱۲۷ سال ۱۳۸۵.
- ۳- سنایی راد، رسول؛ «مقاومت اسلامی بزرگترین چالش بر سر راه خاورمیانه جدید»؛ ماهنامه هدايت؛ شماره ۶۲؛ ص ۱۰ تهران: ۱۳۸۵.
- ۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۸۵/۶/۱۲.
- ۵- ر. کت: روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۸۵/۶/۱۲.
- ۶- آل عمران ۱۲۴.
- ۷- بقره ۲۴۹.
- ۸- آل عمران ۱۳.
- ۹- انفال ۶۵.
- ۱۰- نمل ۵۰.
- ۱۱- خبرگزاری مهر، ۱۳۸۵/۶/۶.
- ۱۲- ولی پور زرومی؛ ص ۲۱؛ ۱۳۸۵.
- ۱۳- رئیس جمهور وقت لبنان.
- ۱۴- ولی پور زرومی؛ همان.
- ۱۵- زارعی، سعد الله (بی تا)؛ «باز خوانی جنگ ۳۳ روزه». www.vijename.ommatnews.com (۱۳۸۶/۵/۱۳).
- ۱۶- کرمانی، داوود؛ درسهای بر جای مانده از نبرد ۳۳ روزه؛ هفته نامه صبح صادق؛ صص ۸۰ و ۸۱؛ شماره ۳۱۳ سال ۱۳۸۶.
- ۱۷- همان.
- ۱۸- همان.
- ۱۹- پایتخت رژیم صهیونیستی.
- ۲۰- کرمانی، همان.
- ۲۱- همان.
- ۲۲- مانوتسه تونگ می گفت که چریک در میان مردم باید مثل ماهی در آب باشد، <http://ir.mondediplo.com> (۳/۲/۱۳۸۷).
- ۲۳- استاد مطالعات و تحقیقات صلح در دانشگاه بروفرود و مشاور امنیت جهانی در گروه تحقیقات آکسفورد.
- ۲۴- راجرز، پل. (بی تا)، «عواقب جنگ در لبنان»، www.vijename.ommatnews.com (۱۳۸۶/۵/۱۳).
- ۲۵- کرمانی، همان.

۲۶- تنهایی، علیرضا؛ (۱۳۸۶/۵/۲۲)، «جنگ ۳۳ روزه و عبرتهای ماندگار»، www.basirat.ir (۱۳۸۶/۵/۲۲).

۲۷- ر. ک: کوشکی، شکست افسانه شکست ناپذیری، نشریه الکترونیکی سنگر، شماره ۲، ۱۳۸۵.

۲۸- ر. ک:

، ۲۱ august ، Washington's interests in Israel's war (۲۰۰۶) Seymour Hersh ،
۲۰۰۶،

http://www.newyorker.com/archive/۲۰۰۶/۰۸/۲۱/۰۶۰۸۲۱fa_fact?Printable=true